

1. Дамудың негізгі кезеңдері

Қалыптасу және даму кезеңі (1990-жылдар) Тәуелсіздік алғаннан кейін Қазақстан жаңа олимпиадалық спорт түрлерін белсенді дамыта бастады. Жағажай волейболы елімізде 1990-жылдардың басында классикалық волейболдың бір түрі ретінде пайда болды. Алғашқы жарыстар негізінен Алматыда, Ақтау қаласындағы Каспий теңізінің жағалауында және басқа да ірі қалаларда өткізілді. Осы кезеңде алғашқы ұлттық турнирлер ұйымдастырылып, аймақтық командалар жасақталды және мамандандырылған жаттықтырушыларды даярлау жұмыстары басталды.

Ұлттық жүйенің құрылуы (2000–2010 жылдар) 2000-жылдардың басында Қазақстан волейбол федерациясы жағажай волейболын дамудың басым бағыттарының қатарына қосты. Бұл кезеңде келесі шаралар жүйелі түрде ұйымдастырыла бастады:

- Қазақстан Республикасының чемпионаттары;
- Елдің жастар арасындағы біріншіліктері;
- Ұлттық құрамалардың оқу-жаттығу жиындары. Дәл осы кезеңде қазақстандық спортшылар Азия чемпионаттары мен Азия турының кезеңдерінде тұрақты түрде өнер көрсете бастады.

Халықаралық деңгейге шығу (2010–2020 жылдар) Келесі онжылдықта Қазақстан Азия құрлығындағы өз позициясын айтарлықтай нығайтты. Дайындықтың негізгі орталықтарына айналған өңірлер:

- Алматы қаласы;
- Ақтау қаласы;
- Алматы облысы. Ұлттық құрамалар Азияның ең мықты командаларының қатарына тұрақты түрде еніп, құрлықтық жарыстардың жүлделері үшін жүйелі түрде күресті. Қазақстандық спортшылар келесі халықаралық додаларға қатысты:
- Азия чемпионаттары;
- Жағажайдағы Азия ойындары;
- Азия ойындары;
- Asian Beach Volleyball Tour кезеңдері;
- FIVB аясындағы әлемдік турнирлер.

Қазіргі кезең (2020–2026 жылдар)

Соңғы жылдары спортшыларды даярлау деңгейінде сапалы өсім байқалады:

- жастарды дайындау жүйесі жетілдірілді;
- жарыстардың географиясы кеңейді. Жастар резервін дамытуға ерекше көңіл бөлінуде, бұл қазірдің өзінде Азия аренасында тарихи нәтижелер беріп жатыр.

2. Негізгі жетістіктер мен марапаттар

Азия чемпионаттарының медальдары Ұзақ жылдар бойы қазақстандық спортшылар ересектер мен жастар арасындағы Азия жарыстарының бірнеше дүркін жүлдегері атанды. Ең маңызды жетістіктер:

- **Алтын медаль:** 2014 жылғы Азия ойындары, Палембанг қ. (Индонезия) – ерлер.
- **Алтын медаль:** 2015 жылғы Жағажайдағы Азия ойындары, Дананг қ. (Вьетнам) – әйелдер.

- **Алтын медаль:** 2013 жылғы Азия чемпионаты, Ухань қ. (Қытай) – ерлер.
- **Күміс медаль:** Азия чемпионаттары: ерлер арасында – 2002 жыл (Инкоу қ., Қытай), 2006 жыл (Киш аралы, Иран), 2009 жыл (Хайкоу қ., Қытай), 2014 жыл (Цзиньцзян қ., Қытай); әйелдер арасында – 2010 жыл (Хайкоу қ., Қытай).
- **Қола медаль:** Азия чемпионаттары: ерлер арасында – 2004 жыл (Ляньюньган қ., Қытай), 2011 жыл (Хайкоу қ., Қытай), 2018 жыл (Сатун қ., Таиланд); әйелдер арасында – 2013 жыл (Ухань қ., Қытай).

Азия ойындарына қатысу Қазақстан құрамасы Азияның ең ірі мультиспорттық жарысы — Азия ойындарында ел намысын тұрақты түрде қорғап келеді. Бұл жарыстарға қатысу қазақстандық спортшыларға құрлықтың ең мықты командаларымен тәжірибе алмасуға мүмкіндік береді:

- Қытай;
- Катар;
- Жапония;
- Иран;
- Таиланд;
- Индонезия.

Жастар арасындағы Азия чемпионаты мен Жастар Азия ойындарындағы тарихи алтын Қазақстандық жағажай волейболы тарихындағы ең маңызды оқиғалардың бірі — 2025 жылы Таиландта өткен U-21 Азия чемпионатында Қазақстан ерлер жастар құрамасының жеңіске жетуі болды. Клим Рюхов пен Владислав Мاستихиннен құралған қазақстандық дуэт финалда Қытай құрамасын 2:0 есебімен жеңіп, ел тарихында тұңғыш рет жастар арасындағы Азия чемпионатының алтын медалін иеленді. Осыған дейін Қазақстанның үздік нәтижелері тек күміс және қола жүлделермен шектеліп келген еді.

Сонымен қатар, Жастар Азия ойындарында финалда Таиланд командасын 2:0 есебімен ұтқан Әліхан Ағабек пен Сағыныш Оразали алтын медаль жеңіп алды. Ал әйелдер командасы сапында Мерей Қожахмет пен Гаянэ Галаш 3-орын үшін өткен матчта Малайзияны 2:0 есебімен басып озып, қола медальге ие болды.

Жетістіктердің маңызы

Бұл нәтижелер келесі факторларды айғақтайды:

- жаттықтырушылар құрамы жұмысының тиімділігін;
- жас спортшылар дайындығының жоғары деңгейін;
- Қазақстанның алдағы уақытта әлемдік деңгейге шығу болашағының зор екендігін.

3. Жаттықтырушылар мен мамандардың қосқан үлесі

Қазақстанда жағажай волейболының дамуы бірнеше буын мамандарының еңбегінің арқасында мүмкін болды:

- ұлттық құрама жаттықтырушылары;
- аймақтық жаттықтырушылар;
- спорт менеджерлері.

4. Қазақстанның халықаралық деңгейде танылуы

Бүгінгі таңда Қазақстан жағажай волейболынан Азиядағы жетекші елдердің бірі болып табылады. Қазақстандық командалар келесі ұйымдардың аясында өткізілетін жарыстарға тұрақты түрде қатысады:

- FIVB;
- Азия волейбол конфедерациясы (AVC).

Ұлттық құрама:

- **Ерлер құрамасының бас бапкері:** Ровкин Денис Юрьевич – ҚР еңбек сіңірген жаттықтырушысы.
- **Әйелдер құрамасының бас бапкері:** Сидоренко Алексей Александрович – халықаралық дәрежедегі спорт шебері.
- **Әйелдер құрамасының аға жаттықтырушысы:** Төлев Тимур Талғатұлы – спорт шебері.

Жастар құрамасы:

- **Бас бапкер:** Юдаков Николай Владимирович – спорт шебері.
- **Жаттықтырушы:** Александров Павел Александрович – спорт шебері.